

De Standaard, 27 mei 2009

Weldra het einde van de etnische partijen in Brussel?

PHILIPPE VAN PARIJS heeft twee wensen voor toekomstige verkiezingen in Brussel: stop de opdeling in 'etnische partijen' en laat buitenlandse kiezers meestemmen.

Vreemd, zullen sommigen zeggen. Onaanvaardbaar, schreeuwen anderen. Wie een rondje maakt langs de Brusselse verkiezingsborden, ontdekt al gauw dat de meeste Nederlandstalige partijen ook campagne voeren in het Frans. Voor het Brussels Parlement, voor het Europees Parlement en zelfs voor het Vlaams Parlement. En waarom ook niet, eigenlijk? We zouden het ongepast en zelfs verontrustend vinden als de Turks-, Arabisch- of Lingalaspreekenden, voor wie plaats werd gemaakt op diverse lijsten, alleen om stemmen bedelden en gekozen werden door mensen met dezelfde moedertaal. Als zo'n etnische stem dus verdacht is, als het communautarisme dat ze impliceert verwerpelijk wordt geacht, waarom zou dat dan niet gelden voor onze twee nationale 'etnieën'? Waarom zouden we niet applaudisseren als Nederlandstalige kandidaten de moeite nemen om zich tot de Franstalige kiezers te richten en omgekeerd? In Vlaanderen en Wallonië richten bijvoorbeeld CD&V en PS zich op alle burgers die hun overtuigingen delen. Ze zijn daar geen etnische partijen, maar in Brussel wel.

Mogen we hopen dat dit binnenkort verandert? Het lijkt er wel op. De Staten-Generaal van de Brusselse civiele maatschappij, die in het verlengde van de oproep van 10.000 Brusselaars in december 2006 (Nous existons/ Wij bestaan/We exist) werd georganiseerd, bracht tussen januari en april 2009 bijna 3.000 Brusselaars samen om te discussiëren over de grote uitdagingen waarmee Brussel wordt geconfronteerd. Tijdens de slotzitting moesten de acht lijsttrekkers van de belangrijkste Brusselse partijen de volgende vraag

beantwoorden: U staat naast iemand die lid is van dezelfde 'politieke familie' als u en die tegelijkertijd burger is van dezelfde stad. Toch bent u niet lid van dezelfde politieke partij. Beschouwt u het als waarschijnlijk en/of wenselijk dat u dat binnenkort wel wordt?

Pascal Smet (SP.A) opende de discussie met de vurige wens dat er een echte progressieve Brusselse partij zou ontstaan, waarin ook mensen zouden zitten die nu lid zijn van PS, Ecolo of CDH. Charles Picqué (PS) haakte daarop in door te zeggen dat partijen volgens hem mensen moet verzamelen op basis van hun ideologie, niet van hun moedertaal. Sven Gatz (Open VLD) verklaarde niet uit te sluiten dat hij vóór het einde van zijn bestaan, of zelfs van zijn politieke carrière, bij dezelfde partij kan horen als de Franstalige liberalen. Bij wijze van pragmatische eerste stap, stelt hij voor om iedere Brusselse kiezer twee stemmen te laten uitbrengen bij de gewestverkiezingen: één op een Nederlandstalige lijst en één op een Franstalige lijst. Armand De Decker (MR) vond het abnormaal dat er federaties van Europese partijen bestaan, terwijl er niets vergelijkbaars is op Belgisch niveau. Dat is niet helemaal waar, antwoordden Christos Doukeridis (Ecolo) en Bruno De Lille (Groen!) in koor, terwijl ze symbolisch van dezelfde microfoon gebruikmaakten om eraan te herinneren dat hun twee lijsten hetzelfde programma verdedigen bij de gewestverkiezingen. Steven Vanackere (CD&V) vroeg om op zijn daden te worden beoordeeld, in dit geval zijn verkiezing als gemeenteraadslid op een gezamenlijke lijst met CDH. Benoit Cerexhe (CDH) ten slotte was weliswaar blij dat ook hij op een tweetalige lijst had gestaan, maar hij vond het toch nog te vroeg om de oprichting van een verenigde Brusselse partij te overwegen: de verschillen op communautair gebied zijn daarvoor te groot.

Afgezien van de christelijk-humanistische lauwhartigheid lijken we dus al op de goede weg te zijn. Maar van woorden naar daden is soms een grote stap. Vooral wanneer die daden worden belemmerd door structuren uit een andere eeuw, zoals de perverse, tegenwoordig surrealistisch aandoende verdeling in twee eentalige kiescolleges. Er moeten, zoals de meerderheid van de Brusselse kiezers dat volgens de enquêtes wil, tweetalige gewestlijsten worden toegestaan door de gescheiden colleges af te schaffen met behoud van een gegarandeerde vertegenwoordiging.

Nog crucialer dan de wijziging van het kiesstelsel is de invoering van het algemeen kiesrecht. Bij de gewestverkiezingen mogen buitenlandse burgers niet stemmen. Dat is misschien niet zo erg in Vlaanderen, waar het om minder dan 6 procent van de bevolking gaat, en nauwelijks erger in Wallonië (9 procent). Maar het is ronduit zorgwekkend in Brussel, waar bijna 30 procent van de bevolking uit buitenlanders - voor het merendeel Europeanen - bestaat. Bij de verkiezingen voor de Scottish National Assembly heeft iedere Europese burger het recht om te stemmen. Bij de verkiezingen voor de hoofdstad van de Europese Unie mogen alleen de onderdanen van één van haar lidstaten stemmen. Omdat het hier om een stadsgewest gaat, is deze situatie overduidelijk in tegenspraak met de geest van het Verdrag van Amsterdam, dat iedere Europese burger het recht geeft om te stemmen bij lokale verkiezingen. Hoe kan men dan volhouden dat Brussel zijn status van Europese hoofdstad verdient? Deze situatie is ook strijdig met het belang van het Brussels gewest om de bekwaamheid en bereidwilligheid van al zijn vaste inwoners nuttig te gebruiken, in plaats van één derde van hen tot tweederangsburgers te bestempelen.

Zodra een einde is gemaakt aan deze abnormale situatie, zullen we het algauw vanzelfsprekend vinden dat Brusselaars die dezelfde politieke opvattingen hebben, of ze nu van Poolse of Portugese, Vlaamse of Waalse, Marokkaanse of Scandinavische afkomst zijn, lid zijn van eenzelfde Brusselse partij. Zo zullen we ons definitief ontworsteld hebben aan een logica van etnische rivaliteit tussen twee wantrouwige en gecompliceerde stammen, waarvan de een van zuivering droomt en de ander van herovering.

Philippe Van Parijs is hoogleraar aan de UCL, Hoover-leerstoel voor Economische en Sociale Ethiek.